

Mathilde Lidtun

NATOs militærdoktrine

En casestudie på Ukraina-Russland konflikten.

Bacheloroppgave i Europastudier med spesialisering i
Statsvitenskap

Veileder: Tobias Schumacher

Mai 2022

Mathilde Lidtun

NATOs militærdoktrine

En casestudie på Ukraina-Russland konflikten.

Bacheloroppgave i Europastudier med spesialisering i Statsvitenskap

Veileder: Tobias Schumacher

Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Det humanistiske fakultet

Institutt for historiske og klassiske studier

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

For øyeblikket pågår Russlands invasjon av Ukraina. Krigen har vekket internasjonal oppsikt og kan ses å være en av de største krisene siden den kalde krigens slutt. Situasjonen er omfattende, kompleks og kan være et resultat av en prosess som har foregått i lang tid. Derfor forsøker oppgaven å nærmere undersøke årene som kan ses å ha ledet opp til det katastrofale utfallet vi ser utvikle seg i dag.

Denne oppgaven tar for seg et relevant og interessant politikkområde i NATO; forsvars og sikkerhetspolitikk. Teksten stiller spørsmålet: «Hvor holdbart er NATOs strategiske konsept «Active engagement, modern defence»? Oppgaven tar utgangspunkt i konseptet militærdoktrine som kan ses å være avgjørende når det kommer til militære organisasjoners evne til å hevde seg i krig og konflikt. Forskningsdesignet i denne oppgaven er casestudie hvor oppgaven fokuserer på Ukraina-Russland konflikten. Det er videre gjort en kvalitativ innholdsanalyse ved *Process Tracing* av alle toppmøtene til NATO i tidsrommet fra 2014 til 2021. Funnene fra toppmøtene er således knyttet opp mot NATOs doktrine, nærmere bestemt det strategiske konseptet.

Hovedfunnet i analysen er at NATOs policy i tilknytning til Ukraina-Russland konflikten ikke har en sterk korrelasjon med det strategiske konseptet. Dette er blitt identifisert ved en rekke ulike policy endringer i tidsrommet fra 2014 til 2021. Med utgangspunktet i det konseptuelle rammeverket kan dette ses å være utfordrerne. Dette er på bakgrunn av at en bredt akseptert og etterlevd doktrine er avgjørende for dens virkning. Med andre ord skal policy og doktrine egentlig strebe etter å være gjensidig støttende. I denne sammenhengen kan det argumenteres for at NATOs strategiske konsept er lite holdbart. Samtidig drøfter oppgaven hvordan noen militære epistemologiske utfordringer spiller inn når det kommer til doktrine. Dette er for å kunne gi en mer grundig eller opplysende argumentasjon med bunn i det konseptuelle rammeverket. Likevel konkluderer oppgaven med at NATOs militærdoktrine ideelt sett burde ha blitt oppdatert tidligere i tråd med alliansens policy som en reaksjon på aktualitetene i den virkelige verden.

Abstract

Russia's invasion of Ukraine is currently unfolding. The war has attracted international attention and can be seen as one of the biggest crises since the end of the Cold War. The situation is extensive, complex and can in many ways be seen to be the result of a process that has been going on for a long time. Therefore, the thesis tries to examine more closely the years that has led up to the catastrophic outcome we see developing today.

This thesis addresses a relevant and interesting policy area in NATO; defense and security policy. The text asks the question: How sustainable is NATO's strategic concept "Active engagement, modern defence"? The thesis is based on the concept military doctrine, which can be seen as a crucial element when it comes to military organizations' ability to assert themselves in conflict and war. The research design in this thesis is case study where the thesis focuses on the Ukraine-Russia conflict. A qualitative content analysis has further been carried out by *Process Tracing* of all NATO summits in the period from 2014 to 2021. The findings from the summits are thus linked to NATO's doctrine, more specifically the strategic concept.

The main finding of the analysis is that NATO's policy in relation to the Ukraine-Russia conflict does not have a strong correlation with the strategic concept. This has been identified by a number of different policy changes in the period from 2014 to 2021. Based on the conceptual framework, this can be seen as challenging. This is because a widely accepted and adhered doctrine is crucial to its effectiveness. Thus, policy and doctrine must live up to being mutually supportive. In this context, it can be argued that NATO's strategic concept is unsustainable. At the same time, the thesis discusses how some military epistemological challenges come into play when it comes to doctrines. This is to be able to provide a more thorough or enlightening argumentation based on the conceptual framework. Nevertheless, the thesis concludes that NATO's military doctrine should ideally have been updated earlier in the line with the Alliance's policy in response to real-world events.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	v
Abstract	vi
Liste over forkortelser	ix
1. Innledning	1
1.1 <i>Litteratur gjennomgang</i>	2
2. Forskningsstrategi	3
2.1 <i>Metode</i>	3
2.2 <i>Det konseptuelle rammeverket</i>	4
3. Kontekstuell avklaring	5
3.1 <i>Active engagement, modern defence 2010</i>	5
4. Analyse	6
4.1 <i>NATO setter sin posisjon i det internasjonale systemet</i>	6
4.2 <i>Kollektivt forsvar</i>	7
4.3 <i>Krisehåndtering</i>	9
4.4 <i>Samvirkende sikkerhet</i>	10
5. Diskusjon	11
5.1 <i>Epistemologiske utfordringer ved konseptet</i>	12
5.2 <i>Refleksivitet</i>	12
5.3 <i>Kompleksitet</i>	13
6. Konklusjon	15
7. Litteraturliste	16

Liste over forkortelser

NATO

North Atlantic Treaty Organization

1. Innledning

I mars 2014 annekterte Den russiske føderasjonen Krim-halvøya og intervenerte i enkelte østlige deler av Ukraina. Handlingen fulgte med en folkeavstemning, en uavhengighetserklæring på Krim samt en væpnet intervensjon med styrker fra Russland. Annekteringen av Krim ble legitimert fra russisk side ved å ta i bruk en egen kommunal lov. Følgelig karakteriserte Russland separasjonen av Krim fra Ukraina som et resultat av en folkeavstemning, og annekteringen som et resultat av en traktat mellom et uavhengig Krim og Russland (Grant, 2015, s. 68). Russlands intervensjon i og påfølgende annektering av Krim-halvøya kan ses å være en av Europas største kriser siden slutten av den kalde krigen. Dette på bakgrunn av at Ukraina-Russland konflikten brøt med en rekke internasjonale lover. I tillegg kan det ses at hendelsen har fått fatale konsekvenser for forholdet mellom Russland, Ukraina og ikke minst Vesten (Mankoff, 2014, s. 60).

I skrivende stund har Russland invadert Ukraina, hvor det foregår en høyaktuell krig. På en måte kan man forsøke å forstå den katastrofale situasjonen som for øyeblikket utvikler seg som et resultat av en lang historie med uenigheter på mange ulike nivåer. Med dette har den politiske- og militære alliansen North Atlantic Treaty Organization (NATO) vært en sentral aktør. NATOs hovedoppgave er å sikre friheten og sikkerheten til alle medlemslandene ved bruk av politiske- og militære midler (North Atlantic Treaty Organization, u.å.). Forsvars- og sikkerhetspolitikk er altså NATOs fremste felt hvor alliansen kontinuerlig opererer i det internasjonale systemet. Det internasjonale systemet er dermed sentralt hvor *sikkerhetsbildet* blir brukt som en samlebetegnelse for alliansens trusselvurdering eller forståelse av enhver potensiell situasjonsutvikling. På tross av at verken Russland eller Ukraina er en del av alliansen har NATO likevel tatt en stor delaktighet i konflikten. Dette kan ses å være på bakgrunn av NATOs lange og kompliserte forhold til Russland/Sovjetunionen. I tillegg er et uavhengig og demokratisk Ukraina blitt ansett som verdifullt for alliansen (Duffield, 1994, s. 764).

Det er i denne konteksten oppgaven skal befinne seg. For å kunne opparbeide seg mer innsikt og forståelse over en så kompleks og sammensatt situasjon, vil det være helt avgjørende å undersøke årene som har ledet opp til den fullstendige krigen vi ser i dag. I tillegg kan det argumenteres for at en så sentral aktør i det internasjonale systemet som NATO er et eksempel på, har utgjort stor betydning for konflikten. Går man eksempelvis tilbake til 2014, anså NATO og Ukraina annekteringen av Krim-halvøya som ulovlig og illegitim. Dette var et motstridende synspunkt i forhold til Russland. Derfor vil det være relevant å undersøke den politiske- og militære alliansens tilnærming. Ukraina-Russland konflikten har med andre ord gitt moderne utfordringer, ikke bare for politikktutforming, men også for det utenrikspolitiske vitenskapelige samfunnet (Forsberg & Pursiainen, 2017, s. 220).

Først og fremst tar oppgaven utgangspunkt i konseptet militærdoktrine. Dette er på bakgrunn av konseptets betydning når det kommer til militære organisasjoners hevdelse i krig og konflikt. Videre presenteres det en analyse av NATOs policy i tilknytning til Ukraina-Russland konflikten i tidsrommet fra 2014 til 2021. Oppgavens analyse er følgelig sett i forhold til NATOs strategiske konsept «Active engagement, modern defence» lansert i 2010. Med forbehold om at NATO ikke har vært direkte involvert i konflikten (i form av fysisk krig), er det på det overordnede nivået oppgaven har størst fokus. Dermed skal det strategiske konseptet fungere som et uttrykk for alliansens

doktrine på det strategiske nivået. Med andre ord skal oppgaven undersøke hvorvidt NATO etterlever prinsippene og rammeverket fra det strategiske konseptet. Problemstillingen er følgelig formulert slik; Hvor holdbart er NATOs strategiske konsept «Active engagement, modern defence»?

1.1 Litteratur gjennomgang

Det har forekommet en økende konsensus blant en rekke ulike forskningsskoler om viktigheten av militærdoktrine. Dette er sett i sammenheng med forståelsen av dens relevans når det kommer til hevdelse i krig og konflikt. En god doktrine kan med andre ord være årsaken til seier, mens en dårlig doktrine kan være årsaken til det motsatte (Nisser, 2012, s. 306). Tidligere forskning innenfor fagfeltet har hovedsakelig fokusert på endring i militærdoktrine og årsaker til dette. Samtidig kan det argumenteres for at implementering av doktrine er helt avgjørende for dens operasjonelle dyktighet. Derfor vil det være relevant å undersøke etterlevelsen av NATOs strategiske konsept. Dette kan bidra til å belyse holdbarheten til den gjeldende doktrinen, samtidig som det kan vise til eventuelle styrker og svakheter ved konseptet (Nisser, 2012, s. 306-307).

For å danne et rammeverk for konseptet militærdoktrine, er det hovedsakelig blitt tatt utgangspunkt i Geoffrey Sloan (2012) sin artikkel «*Military doctrine, command philosophy and the generation of fighting power: genesis and theory*» og Harald Høiback (2013) sin bok «*Understanding military doctrine*». Videre består oppgavens analyse kun av data som er hentet fra NATOs egen hjemmeside, nærmere «www.nato.int». Deriblant er referatene fra alle toppmøtene til alliansen i tidsrommet fra 2014 til 2021 analysert. Dette utgjør totalt 6 toppmøter i tillegg til det strategiske konseptet «Active engagement, modern defence» fra 2010. Primærkildene kan anses å være noe antitransparent og partisk da utgiver er NATO selv. Samtidig er det ikke selve endringen eller hendelsesforløpet i NATOs policy som alene står i fokus. I stedet stiller oppgaven spørsmål ved hvorvidt policyen etterlever det strategiske konseptet i tråd med det konseptuelle rammeverket.

Opgavens analyse finner hvordan NATOs policy i tilknytning til Ukraina-Russland konflikten avviker fra det strategiske konseptet. Dette blir identifisert ved en rekke policy endringer i tidsrommet fra 2014 til 2021. Med utgangspunkt i konseptet militærdoktrine kan dette ses å være utfordrerne. Dette er på bakgrunn av at policy og doktrine skal etterstrebe å være gjensidig støttende. Dermed kan det ses at det strategiske konseptet mangler relevans, er noe utdatert og lite holdbart. Samtidig diskuterer oppgaven hvordan begreper som refleksivitet og kompleksitet kan være med på å belyse utfordringer når det kommer til det konseptuelle rammeverket. Likevel konkluderer oppgaven med at «Active engagement, modern defence» burde vært oppdatert eller endret i tråd med NATOs reaksjon på aktualitetene i den virkelige verden. Dette kunne vært med på å i større grad skape konsensus innad i organisasjonen, som i henhold til konseptet er avgjørende for militære organisasjoners hevdelse i krig og konflikt.

2. Forskningsstrategi

2.1 Metode

Oppgaven er en analyse av NATOs policy knyttet til Ukraina-Russland konflikten i tidsperioden fra 2014 til 2021. Analysen tar for seg totalt 6 toppmøter over en tidsperiode på 7 år. Analysens tidsramme starter i 2014 på bakgrunn av annekteringen av Krim og er avgrenset til 2021 for å ikke være for tett opp mot hendelser som fortsatt er i utvikling. Analysen er videre sett i lys av NATOs militære doktriner, nærmere bestemt det strategiske konseptet lansert i 2010. På denne måten vil analysen bidra til å vurdere hvorvidt alliansen etterlever doktrinen og dermed holdbarheten til selve doktrinen. Militærdoktriner kan på mange måter ses å være et komplekst konsept som har fått økende relevans innenfor det samfunnsvitenskapelige feltet de siste årene. Med dette ligger oppgavens hovedfokus på det konseptuelle nivået.

Oppgaven er først og fremst en casestudie. Casestudier er ofte historier med et poeng hvor casen som studeres blir ansett som relevant, interessant eller «i fokus» (Moses & Knutsen, 2019, s. 132). Casestudie refererer til: "an intensive study of a single unit for the purpose of understanding a larger class of (similar) units" (Gerring, 2004, s. 342). Dermed tar oppgaven utgangspunkt i én spesifikk case, med ønske om å undersøke denne nærmere. Ukraina-Russland konflikten som kom frem i lyset ved inngangen til 2014, er i stor grad både interessant og dagsaktuell. Russlands pågående innovasjon av og krig i Ukraina, kan på mange måter ses å være et resultat av en lang historie med mange faktorer. For å få en større forståelse av den komplekse saken vil det være relevant å undersøke nærmere årene som kan ses å lede opp til det katastrofale resultatet som man ser utvikle seg i dag.

Det kan bli identifisert en rekke ulike variasjoner for hvordan man kan gjennomføre en casestudie. Med dette bygger *Process Tracing* på en deduktiv tilnærming. Dette innebærer at man starter med en teori eller en hypotese, hvor disse generelle påstandene gir en indikasjon for hva man skal lete etter (Moses & Knutsen, 2019, s. 140). Oppgaven baserer seg på konseptet militærdoktriner hvor det er blitt utledet forventninger i form av kausale sammenhenger. Videre er konseptet blitt undersøkt for å kontrollere disse forventningene opp mot NATOs policy knyttet til Ukraina-Russland konflikten i tidsrommet fra 2014 til 2021. Med andre ord er det blitt undersøkt et spesifikt tilfelle for å se om det er mulig å identifisere samsvar med årsakssammenhengene som er angitt i konseptet (Moses & Knutsen, 2019, s. 140). Målet med *Process Tracing* er altså å undersøke et enkelt tilfelle over tid, hvor det kan gi, eller ikke gi, en teoretisk forklaring som er relevant for et bredere fenomen som casen er en instans av (Moses & Knutsen, 2019, s. 221).

Ved bruk av *Process Tracing*, vil det følgelig være sentralt å fokusere på utviklingen internt i en bestemt sak eller et studieobjekt (Moses & Knutsen, 2019, s. 225). Innenfor den gjeldende casen og med utgangspunkt i den utvalgte fremgangsmåten vil det bli tatt i bruk en kvalitativ innholdsanalyse. Å foreta en kvalitativ innholdsanalyse handler om å studere innhold i eksempelvis skriftlige kilder med mål om å fortolke betydningen eller meningen knyttet til dette type innholdet. Kvalitativ innholdsanalyse går innenfor det som heter små-N studier hvor det i stor grad krever refleksjon og et godt grep om teori (Moses & Knutsen, 2019, s. 159). Med dette er referatene fra alle toppmøtene til NATO i tidsperioden fra 2014 til 2021 analysert. Innholdet knyttet til Ukraina og Russland fra

disse toppmøtene er sådan blitt fortolket og satt i kontekst med oppgavens konseptuelle rammeverk.

2.2 Det konseptuelle rammeverket

NATO definerer doktrine som: «Fundamental principles by which the military forces guide their actions in support of objectives. It is authoritative but requires judgment in application» (North Atlantic Treaty Organization, 2013). Begrepet doktrine i sin enkle form kan spores langt tilbake i historien. Opprinnelig er det ikke av militær natur da det stammer fra det latinske begrepet *doctrina*, som betyr undervisning (Sloan, 2012, s. 244). Etter hvert som tiden har passert, har begrepet utviklet seg fra sin relative simple forstand til å bli et komplekst konsept som inneholder en rekke elementer. Når det gjelder det moderne militære konseptet, har hovedmålet vært å utvikle det mest effektive konseptuelle rammeverket i konteksten av å gjennomføre militære operasjoner. Med andre ord så uttrykker militærdoktrine seg om krig. Den tolker ideer om krig og hvordan de påvirker dens karakter og dens oppførsel. Dette ved å kombinere operasjonsplaner og strategiske teorier til funksjonelle retningslinjer for handling (Sloan, 2012, s. 244).

“Doctrine can also be understood as a set of corporate beliefs, or the principles which guide an organization on how it interacts with a wider environment” (Sloan, 2012, s. 244). Det er helt avgjørende å forstå hvilke prosesser som må gjennomføres for at doktrine skal ha en styrkemultipliserende effekt. I forbindelse med doktrine sett som en styrkemultiplikator er det i økende grad blitt argumentert for viktigheten av konseptet. Hovedargumentet som ligger til grunn for dette er at doktriner tillater koordinert og sammenhengende anvendelse av militær makt som er skreddersydd for den gjeldende organisasjonen (Nisser, 2021, s. 305). Derfor blir militærdoktrine i dag sett på som et avgjørende element knyttet til militær makt (Høiback, 2013, s. 11).

“Commonly accepted and applied doctrine is necessary for effective collation building. A common NATO doctrine is essential to enhance interoperability, both on the intellectual level, allowing commanders from different nations to have a common approach to operation, and at the procedural level (so that, for example, land forces from one nation can request and direct air support from another)” (North Atlantic Treaty Organization, 2010b, s. 1-1)

Doktriner utfører ulike funksjoner på ulike nivå. Dette er på bakgrunn av at krig er et dynamisk fenomen hvor det er behov for spredt koordinering. Med forbehold om dette, utfører doktrine ulike funksjoner på det strategiske-, operasjonelle- og taktiske nivået. På det taktiske nivået gir doktrine opplæring og instruksjon; på det operasjonelle nivået gir doktrine instruksjon og forståelse; og på det strategiske nivået gir doktrine forståelse og retning (Sloan, 2012, s. 244).

Følgelig kan det bli identifisert noen nøkkeldimensjoner innen konseptet. Med dette er strategi og taktikk nært relatert til doktrine. Det er strategi som bestemmer hvordan politikkenes mål skal fremmes og sikres, samt de instrumentelle midlene som skal bidra til å nå disse målene (Sloan, 2012, s. 244). Taktikk derimot, angir ulike teknikker for bruk av militære våpen og enheter på slagmarken. Doktrine tilfører enkelt sagt et formelt støttende og rettferdiggjørende element til strategi og taktikk. Noen med riktig autoritet,

tolker den nåværende tilstanden i militærrelaterte saker og påtvinger de væpnede styrkene en felles tilnærming til strategiske og taktiske spørsmål (Høiback, 2013, s. 1).

3. Kontekstuell avklaring

Når det kommer til doktrine som et konsept, kan det identifiseres en tvetydighet. Begrepet kan i noen sammenhenger bli enormt omfattende. Med andre ord kan begrepet betegne dokumenter som varierer fra de med overstrekende betydning til de som beskriver taktiske eller tekniske standardiseringsproblemer (Høiback, 2013, s. 22). NATO er en organisasjon hvor denne tvetydigheten kan ses å eksistere. Alliansen bruker ofte «doktrine» i en rekke ulike sammenhenger. Dette kan identifiseres ved at dokumenter som faller inn under prosedyrer på det «laveste» taktiske nivået også i enkelte tilfeller blir omtalt som «doktrine». Med dette kan altså militærdoktrine brukes på alt fra forholdet mellom statsoverhodet og militært etablissement, ned til spørsmålet om reimene på stridshjelmer burde testes før utstedelse (Høiback, 2013, s. 22). I lys av en slik tvetydighet vil det følgelig være relevant å avklare konseptet og oppgavens rammeverk ytterligere.

Først og fremst så befinner oppgavens hovedfokus seg på strategisk nivå. Dette er på bakgrunn av at NATO ikke har vært direkte involvert i konflikten mellom Ukraina og Russland (i form av fysisk krig). Med utgangspunkt i den gjeldende casen, er det dermed foretatt en avgjørelse om at det er på det konseptuelle overordnede nivået oppgaven er konsentrert. Når det kommer til innholdet i doktrinære dokumenter, kan det som tidligere nevnt ses at de ofte etablerer grunnleggende prinsipper eller et kjernekonseptuelt rammeverk. De er ment til å rettferdiggjøre, beskrive og kategorisere militære aktiviteter samt veilede bruken av militær makt i forfølgelsen av strategiske mål (Jackson, 2013, s. 29). Dermed er det tatt utgangspunkt i NATOs strategiske konsept «Active engagement, modern defence» (2010) som et uttrykk for alliansens doktrine på det strategiske nivået (North Atlantic Treaty Organization, 2010a)

3.1 Active engagement, modern defence 2010

I 2010 lanserte NATO det strategiske konseptet «Active engagement, modern defence» (North Atlantic Treaty Organization, 2010a). Konseptet ble satt for å lede alliansen inn i neste fase i utviklingen, i en verden i endring, med mål om å fortsette å fungere effektivt mot nye trusler, med nye kapasiteter og partnere. Det er med andre ord det strategiske konseptet som setter alliansens strategi. Det spesifiserer elementene i alliansens tilnærming til sikkerhet, gir retningslinjer for dens militære og politiske tilpasning samt skisserer NATOs varige formål, natur og grunnleggende sikkerhetsoppgaver. I tillegg klargjør den alliansens utfordringer og muligheter i et internasjonalt system i endring. Overordnet sett gir konseptet klare og fastsatte prinsipper om NATOs verdier og strategiske mål i en tidsperiode på omtrent et tiår (North Atlantic Treaty Organization, 2010a).

Kjerneoppgavene i det gjeldende strategiske konseptet ble presentert som; *Kollektivt forsvar*, *Krisehåndtering* og *Samvirkende sikkerhet* (North Atlantic Treaty Organization, 2010a). NATO la frem disse essensielle oppgavene i konteksten av de grunnleggende og varige formålene til alliansen. Sentralt i disse formålene er å ivareta friheten og sikkerheten til alle medlemmene med politiske og militære midler. Det første prinsippet, *Kollektivt forsvar*, handler om å bistå hverandre mot angrep i samsvar med artikkel 5 i

NATOs grunnlov, nærmere bestemt Washington-traktaten. *Krisehåndtering* omhandler å bruke politiske og militære kapasiteter for å håndtere kriser før-, under- og etter konflikter. Følgelig handler *Samvirkende sikkerhet* om de utenforstående faktorene som alliansen er påvirket av, og kan påvirke, både politisk og sikkerhetsmessig (North Atlantic Treaty Organization, 2010a).

4. Analyse

Som nevnt i kapittel 2, er det blitt gjennomført en kvalitativ innholdsanalyse av alle toppmøtene til NATO i tidsperioden fra 2010 til 2021. Fokusområdet ved analysen har vært NATOs policy knyttet til Ukraina og Russland. Toppmøtene til NATO tar for seg et bredt spekter av politikk, strategi og formelle begivenheter i tilknytning til ulike utfordringer, endringer og hendelser. På bakgrunn av oppgavens tematikk er det følgelig kun inkludert policy som er ansett som relevant og rettet mot den spesifikke casen i tråd med innholdsanalysens føringer. Dermed er det utelatt eksempelvis saker om Midtøsten eller terror, da det ikke er ansett som hensiktsmessig å inkludere. Videre er målet med analysen å identifisere hvordan NATOs policy knyttet til Ukraina-Russland konflikten i den gitte tidsperioden stiller seg i forhold til det strategiske konseptet fra 2010.

Analysen starter ved å vise til NATOs innledende reaksjon på Russlands annektering av Krim-halvøya og intervensjonen i de østlige delene av Ukraina i 2014. Det er også inkludert et felt om NATOs endrede vurdering av sikkerhetsbildet. Å inkludere disse avsnittene kan på mange måter ses å gi et kontekstuel bilde av situasjonen samtidig som de reflekterer NATOs opprinnelige posisjon. Oppsettet for den videre analysen foregår i lys av de 3 essensielle kjerneoppgavene fra det strategiske konseptet; *Kollektivt forsvar*, *Krisehåndtering* og *Samvirkende sikkerhet*. Funnene fra toppmøtene til NATO er blitt kategorisert under de tre kjerneoppgavene hvor de vil bli presentert i kronologisk tidsrekkefølge. Dette er på bakgrunn av at det kan være enklere å ta for seg policy som har en sammenheng. Samtidig kan fordelingen bidra til å holde en rød tråd når det kommer til å identifisere en korrelasjon, eller ikke korrelasjon, mellom det strategiske konseptet og NATOs policy fra toppmøtene.

4.1 NATO setter sin posisjon i det internasjonale systemet

5. september 2014 møttes stats- og regjeringssjefer fra alle medlemsland i NATO til et toppmøte i Wales. Grunnlaget for møtet var Russlands aggressive handlinger mot Ukraina, nærmere bestemt annekteringen av Krim-halvøya og den militære intervensjonen i de østlige delene av nasjonen. NATO innledet møtet med å fordømme på det sterkeste Russlands intervensjon i Ukraina hvor alliansen krevde at Russland stoppet og trakk seg tilbake fra innsiden og langs den ukrainske grensen. NATO omtalte til Russlands annektering av Krim som «ulovlig» og «illegitim» hvor alliansen fremhevet at de ikke anerkjente området som en del av Russland. Videre krevde alliansen at Russland måtte overholde folkeretten, avslutte okupasjonen av Krim samt bruke sin innflytelse med separatistene til å deeskalere situasjonen (North Atlantic Treaty Organization, 2014).

Uttalelsene fra NATO på toppmøtet i 2014 la grunnlaget for alliansens posisjon og tilnærming til situasjonen mellom Russland og Ukraina. Ukraina er/var ikke et medlem av NATO men på mange måter kan det hevdes at nasjonen var av relativt høy betydning for alliansen. For det første kan dette identifiseres ved NATOs overnevnte standpunkt hvor det ble uttalt bred støtte til ikke-medlemslandet. Betydningen av situasjonen for NATO

kan også identifiseres ved at konflikten rundt- og i Ukraina sto som det første temaet på agendaen for alle toppmøtene i tidsrommet fra 2014 til 2021. Dette kan ses som et uttrykk for NATOs prioritering av situasjonen. Alliansen begrunnet dette med at et uavhengig, suverent og stabilt Ukraina, forpliktet til demokrati og rettsstatsprinsipper, var helt avgjørende for Euro-Atlantisk sikkerhet (North Atlantic Treaty Organization, 2022).

Videre er trusselvurdering helt sentralt når det kommer til strategisk styring. NATO er en forsvarsallianse som opererer innenfor rammene av det øvrige internasjonale systemet. Da det strategiske konseptet ble lansert i 2010 var det blant annet atomvåpenspredning, cyberangrep, teknologisk relaterte våpen og terror som ble ansett som de største truslene i konteksten av alliansens sikkerhetsbilde. Samtidig ble trusselen for et konvensjonelt angrep på et medlemsland ansett som lav. "Today, the Euro-Atlantic area is at peace and the threats of conventional attack against NATO territory is low" (North Atlantic Treaty Organization, 2010a).

Da stats- og regjeringssjefene møttes i Wales i 2014, kunne denne vurderingen av sikkerhetsbildet ses å være endret på bakgrunn av Russland-Ukraina konflikten. «Russia's aggressive actions against Ukraine have fundamentally challenged our vision of a Europe whole, free and at peace" (North Atlantic Treaty Organization, 2014). Agendaen på toppmøtet og uttalelsene fra alliansen i 2014 bekreftet et endret og forverret sikkerhetsbilde av det Euro-Atlantiske området i rammeverket av NATOs trusselvurdering. NATOs trusselvurdering kan ses å være gjeldende for de påfølgende årene frem til 2021, hvor alliansen i konteksten av Ukraina-Russland konflikten også hevdet i 2021 at de øvrige omgivelsene de møtte var økende komplekse: «We face multifaces threats, systemic competition from assertive and authoritarian powers, as well as growing security challenges to our countries and our citizens from all strategic directions» (North Atlantic Treaty Organization, 2021).

4.2 Kollektivt forsvar

Kollektivt forsvar står som NATOs fremste oppgave og er nedfelt i Artikkel 5 i Washington-traktaten, også kjent som grunnloven av NATO (North Atlantic Treaty Organization, 1949). Alliansens hovedoppgave er med dette å sikre og forsvare territoriet og befolkningen til medlemslandene. Da det strategiske konseptet ble lansert i 2010, la NATO frem at de ikke anså noen land som en motstander. Likevel ble det presisert at ingen skulle tvile på NATOs handlingskraft dersom et medlemsland skulle bli truet (North Atlantic Treaty Organization, 2010a). Etter at NATO presenterte grunnpilaren, med grobunn i Artikkel 5, la alliansen frem en rekke elementer som undergikk det overnevnte temaet; *Kollektivt forsvar*. Dette omhandlet blant annet hvordan alliansen skulle opprettholde en blanding av atomvåpen og konvensjonelt forsvar, opprettholde trening og planlegging av operasjoner samt jobbe mot å utvikle midler for å forhindre terror og cyberangrep. Samtidig presiserte NATO at når det gjaldt sikkerhet og forsvar, var det høyt ønskelig å samarbeide med Russland: «We will actively seek cooperation on missile defence with Russia and other Euro-Atlantic partners» (North Atlantic Treaty Organization, 2010a).

Da Russland annekterte Krim-halvøya og intervenerte i enkelte østlige deler av Ukraina i 2014, kan det ses at dette forårsaket et vendepunkt i NATOs policy knyttet til kollektivt forsvar. Helt sentralt under toppmøtet i Wales i 2014, annonserte alliansen at de var

enige om å snu trenden med fallende forsvarsbudsjetter. Årsaken til dette ble begrunnet med å utnytte midler mest mulig effektivt, samt å fremme en mer balansert deling av ansvar og kostnader (North Atlantic Treaty Organization, 2014). Avgjørelsen sto seg gjennom alle toppmøtene helt frem til 2021. Forpliktelsene omhandlet en rekke elementer hvor blant annet allierte skulle bruke minimum 2% av Bruttonasjonalprodukt (BNP) på forsvar i tilknytning til NATO samt minimum 20% av årlige forsvarsutgifter på nytt utstyr, utvikling og forskning (North Atlantic Treaty Organization, 2014). Å øke forsvarsbudsjetter ble også sett i forbindelse med en anerkjennelse av at en sterk forsvarsindustri på tvers av alliansen, med vekt på Europa, var avgjørende for generell sikkerhet og forsvar (North Atlantic Treaty Organization, 2014).

For at et forsvar skal fungere mest mulig optimalt, er det helt nødvendig å ha tilstrekkelige ressurser. Under «Defence and Deterrence» i det strategiske konseptet (2010), forpliktet NATO seg til å opprettholde de nødvendige nivåene av forsvarsutgifter slik at deres væpnede styrker hadde nok ressurser til å kunne være operative (North Atlantic Treaty Organization, 2010a). NATO hadde med dette altså forpliktet seg til å opprettholde, ikke betraktelig øke, forsvarsbudsjettene. Under toppmøtet i London i 2019, bekreftet alliansen på nytt at de skulle investere i nye kapasiteter og bidra med flere styrker til operasjoner og oppdrag. USA, i lederrollen, hadde i 2019 vokst i fem år på rad med over 130 milliarder amerikanske dollar investert i forsvar (North Atlantic Treaty Organization, 2019). De økte investeringene samt forsvarsbudsjettet viser til en endring når det kommer til NATOs utvikling. Ved inngangen til 2014 og frem til 2021, ble altså det som kan ses som en mer «defensiv» ressurstilnærming snudd i retning av en noe mer offensiv tilnærming.

Videre under Wales toppmøtet i 2014 ble en ny handlingsplan for beredskap lansert; *NATO Readiness Action Plan*. «It provides a coherent and comprehensive package of necessary measures to respond to the changes in the security environment on NATO's borders and further afield that are of concern to Allies» (North Atlantic Treaty Organization, 2014). Planen ble lagt for å styrke NATOs kollektive forsvar og krisehåndtering. Dette innebar forskningstiltakene: kontinuerlig luft-, land- og maritim tilstedeværelse og militær aktivitet i den østlige delen av alliansen. Planen skulle også se til å i betydelig grad øke reaksjonsevnen til den allerede etablerte styrken; *NATO Responce Force*. I denne sammenhengen ble «*Very High Readiness Joint Task Force*» også etablert som en ny felles alliert styrke med mål om å være i stand til å forflytte i løpet av få dager. Spesielt i sammenheng med alliansens territorium (North Atlantic Treaty Organization, 2014).

Følgelig innledet NATO toppmøtet i Warszawa i 2016 med å forplikte seg til å gi sine væpnede styrker vedvarende og tilstrekkelige ressurser med mål om å forsterke kollektivt forsvar, forbedre evner og styrke motstandskraft (North Atlantic Treaty Organization, 2016). Under felt 9, la NATO frem hvordan forholdet til Russland hadde blitt endret på bakgrunn av Russlands nylige aktiviteter og politikk (North Atlantic Treaty Organization, 2016). Alliansen formidlet at deres svar på dette var å styrke sin avskrekking og forsvarsstilling. Dette innebar å suspendere alt praktisk militært og sivilt samarbeid med Russland, inkludert den fremadrettede tilstedeværelsen i de østlige delene av alliansen (North Atlantic Treaty Organization, 2016).

I tillegg presenterte alliansen i 2018 et nytt sikkerhetspolitisk element. "*Cyber Defence Pledge*" ble opprettet på bakgrunn av at alliansen anså at Russland utfordret Euro-

Atlantisk stabilitet og sikkerhet gjennom hybride handlinger. Som en respons til dette bestemte NATO seg for å levere sterke nasjonale cyberforsvar og å gjennomføre full implementering av det nye sikkerhetspolitiske elementet. "Cyber Defense Pledge" skulle både øke kostnadene ved et cyberangrep samt øke cybermotstand (North Atlantic Treaty Organization, 2018).

Den fremadrettede tilstedeværelsen i de østlige delene av alliansens og NATOs overnevnte policy kan ses å gå på tvers med alliansens strategiske konsept. Dette kan bli identifisert ved NATOs innledende ønske om å samarbeide med Russland som ble presentert under «Defence and Deterrence» i 2010 (North Atlantic Treaty Organization, 2010a). Å utplassere styrker nær grensene til både Russland og Ukraina kan på mange måter ses som et sterkt signal mot Russlands politikk og aktiviteter. Det er også en stor kontrast fra en opprinnelig strategi om samarbeid. I tillegg kan den mer offensive tilnærmingen når det kommer til alliansens respons til utfordringene i det internasjonale systemet generelt sett ses å være motstridende med det strategiske konseptets tilnærming. Samtidig presiserte NATO i det strategiske konseptet at ingen skulle tvile på alliansens kraft dersom det oppsto en situasjon som truet den fundamentale sikkerheten og friheten (North Atlantic Treaty Organization, 2010a).

4.3 Krisehåndtering

Den andre essensielle kjerneoppgaven som ble presentert i det strategiske konseptet i 2010 var; *Krisehåndtering*. Med dette la NATO frem hvordan alliansen skulle kombinere både politiske og militære evner for å håndtere hele spektret av kriser. Dette gjaldt både før-, under- og etter konflikter. NATO uttrykte at de aktivt ville bruke en passende blanding av militære- og politiske verktøy for å hjelpe med å håndtere utviklede kriser som potensielt kunne påvirke alliansens sikkerhet (North Atlantic Treaty Organization, 2010a).

Først og fremst bekreftet NATO på nytt på toppmøtet i Brussel i 2018 at beredskapskulturen innad i alliansen ble ansett som hensiktsmessig å fortsette å gjenopplive. Med dette lanserte alliansen et nytt beredskapsinitiativ. Initiativet skulle sikre at flere kampdyktige nasjonale styrker med høy kvalitet og høy beredskap skulle gjøres tilgjengelige for NATO. Dette innebar at alle de allierte skulle tilby ytterligere 30 tunge og middels manøverbataljoner, 30 marinesoldater, 30 kinetiske luftskvadroner med muliggjørende styrker, i 30 dagers beredskap eller mindre. Målet med NATOs beredskapsinitiativ var å ytterligere styrke alliansens raske reaksjonsevne i konteksten av avskrekking og kollektivt forsvar (North Atlantic Treaty Organization, 2018).

Videre er et gjennomgående element på toppmøtene at NATO har presisert hvilken posisjon de står overfor i sammenheng med alliansens forhold til Russland. Dette kan på mange måter ses å være et resultat av Ukraina-Russland konflikten som kom frem i lyset ved inngangen av 2014. I 2016, og under de påfølgende toppmøtene, la NATO frem at de beslutningene som ble vedtatt ikke kunne anses som i strid med grunnloven av NATO-Russland fra Det Euro-Atlantiske Partnerskapsråd i 1997 (North Atlantic Treaty Organization, 2016). Samtidig understreket alliansen hvordan de ikke ønsket konfrontasjon og ikke utgjorde en trussel mot Russland. Dette innebar likevel at de ikke kunne gå på akkord med alliansens prinsipper om sikkerhet. Under de gitte forutsetningene og med forbehold om gjentatte oppfordringer fra NATO om at Russland skulle endre kurs, bekreftet alliansen at det ikke forelå riktige vilkår for et forhold mellom

partene (North Atlantic Treaty Organization, 2016). Disse uttalelsene sto seg gjeldende i alle toppmøtene fra 2016 til 2021. Dette til tross for NATOs forsøk i 2017 på en tospors tilnærming ved meningsfull dialog og sterkt forsvar (North Atlantic Treaty Organization, 2017).

Det ikke-eksisterende forholdet mellom NATO og Russland som kan identifiseres ved toppmøtene fra 2016 til 2021, trosser i stor grad med det strategiske konseptets samarbeidsmål. Ved det strategiske konseptet, la NATO frem hvordan NATO-Russland samarbeidet var av strategisk betydning i tilknytning til å skape et felles rom for sikkerhet, stabilitet og fred. Forholdets vilkår ble også presisert at var på bakgrunn av Roma-erklæringen og grunnloven av NATO-Russland (North Atlantic Treaty Organization, 2010a). Alliansen gjorde det videre klart at til tross for forskjeller i spesielle spørsmål, ville et sterkt og konstruktivt partnerskap basert på gjensidig forutsigbarhet, tillit og åpenhet best tjene begge sikkerhet. Følgelig vedtok alliansen med det strategiske konseptet å styrke de politiske konsultasjonene og det praktiske samarbeidet med Russland. Dette skulle tre i kraft på områder med felles interesser, deriblant å fremme en bredere internasjonal sikkerhet (North Atlantic Treaty Organization, 2010a).

Til tross for at dette i stor grad omhandler samarbeid, og kan gjerne kategoriseres under *Samvirkende sikkerhet*, har det også mye å si for *Krisehåndtering*. NATO og Russlands brudd på samarbeid, koordinering, konsultasjon eller dialog, som nevnt ovenfor, kan ses å være problematisk også for sikkerhet gjennom krisehåndtering. I 2010, hadde NATO en klar strategi om å være med på å forhindre eskalering knyttet til konflikt og kriser. Det vil følgelig være relativt realistisk å anta at vilkår for dialog med nasjoner som befinner seg i sentrum av konflikter er helt grunnleggende for å skape stabilitet og deeskalere slike situasjoner. Dermed kan det ses at det ikke-eksisterende forholdet inkludert den økte beredskapsstrategien kan ses å gå på tvers av det strategiske konseptets føringer knyttet til sikkerhet gjennom krisehåndtering. Samtidig er det viktig å presisere at alliansen bekreftet i 2010 at dersom konfliktforebygging viste seg å være mislykket, ville NATO være forberedt og i stand til å håndtere pågående fiendtligheter (North Atlantic Treaty Organization, 2010a).

4.4 Samvirkende sikkerhet

Den siste essensielle kjerneoppgaven som ble presentert under lanseringen av det strategiske konseptet i 2010 var; *Samvirkende sikkerhet*. Dette var den oppgaven som i størst grad hadde fokus på samarbeid og det internasjonale systemet utenfor NATOs grenser. NATO la frem hvordan politisk og sikkerhetsmessig utvikling i stor grad påvirket alliansen, samtidig som at det ble anerkjent at alliansen på lik linje påvirket andre nasjoner. Derfor bekreftet NATO at de ville engasjere seg aktivt for å styrke internasjonal sikkerhet gjennom partnerskap med relevante land og internasjonale organisasjoner. Dette ved å bidra betydelig til nedrusting, ikke-spredning og våpenkontroll (North Atlantic Treaty Organization, 2010a).

At NATO kan ses å bryte med det essensielle elementet om nedrusting, ikke-spredning og våpenkontroll kan blant annet identifiseres ved alliansens policy knyttet til spesifikke havområder. Under toppmøtet i Warszawa i 2016, vedtok NATO å styrke spesifikke havområder, nærmere bestemt; Østersjøregionen, Svartehavsregionen og Nord-Atlanteren. Dette ble annonsert i sammenheng med at alliansen tolket en økt forverret situasjon. Havområdene kan på mange måter ses å være sentrale når det kommer til

Euro-Atlantisk sikkerhet, og har strategisk betydning i tilknytning til Øst-Europa (North Atlantic Treaty Organization, 2016). Når det gjaldt Østersjøregionen, bekreftet alliansen på toppmøtet i 2016 å styrke samarbeidet med utenforstående partere som Finland og Sverige. I Svartehavsregionen, vedtok alliansen å styrke regional innsats fra kyststatene rettet mot å sikre sikkerhet og stabilitet. I tillegg skulle det opprettholdes sterk dialog og et samarbeid med både Ukraina og Georgia i denne forbindelsen. Når det gjaldt Nord-Atlanteren, ble det bekreftet på toppmøtet i Warszawa at alliansen var klar til å forsvare seg mot potensielle trusler og ytterligere styrke maritime holdninger og omfattende situasjonsforståelse (North Atlantic Treaty Organization, 2016).

Når det kommer til nedrusting, ikke-spredning og våpenkontroll, kan det også følgelig trekkes en rekke linjer til flere ulike policy vedtak. Det strategiske konseptet la frem hvordan NATO søkte sikkerhet ved det laveste mulige nivået av styrker. Dette ble ansett som helt essensielt for å bidra til stabilitet, sikkerhet og fred hvor alliansen forpliktet seg til å utgjøre sin rolle ved å fremme disse verdiene (North Atlantic Treaty Organization, 2010a). Som nevnt under samtlige overnevnte kjerneoppgaver, kan mye tyde på at alliansens policy på toppmøtene fra 2014 til 2021 har gjort akkurat det motsatte. Dette ved å styrke felles forsvar, øke beredskap og utplasseringer, øke investeringer og forsvarsbudsjetter samt oppgradere cyberforsvar og operasjoner.

5. Diskusjon

De mest åpenbare årsakene til reorientering eller endringer av sikkerhetsdoktriner er endring i trusselbilde eller i maktfordeling. Dette kan være på bakgrunn av mange ulike årsaker som eksempelvis; konflikt, økonomi, krig, teknologisk utvikling, ideologi e.l. (Goldman, 2008, s. 54). Tidligere forskning på doktriner faller hovedsakelig innenfor to forskningstradisjoner; militære innovasjonsstudier og doktrinær forskning. En rekke studier har med dette forsøkt å forstå *hva* som forårsaker endring i militære doktriner. På samme måte har en del forskning tatt for seg spørsmål om *hvorfor* doktriner har endret seg (Nisser, 2021, s. 306). Slike studier er gjerne forskning som snarere har fokusert på det mer spesifikke ved å undersøke eksempelvis kausalitet, til fordel for det konseptuelle. Samtidig kan det stilles spørsmål ved det konseptuelle rammeverket når det er blitt identifisert et avvik, eller en ikke-korrelasjon mellom doktriner og policy.

“Some doctrine addresses fundamental principles and has an enduring nature, which makes it less susceptible to short-term changes in policy. Consequently, enduring doctrine should be considered during policy development. Ultimately, policy and doctrine should strive to be consistent and mutually supportive” (North Atlantic Treaty Organization, 2010b, s. 1-1).

I utgangspunktet skal dermed retningslinjer av doktrinær natur og policy ha en sterk sammenheng. Dette kan ses å være på bakgrunn av at en bredt akseptert og gjennomført doktriner er helt avgjørende for å lykkes i militære operasjoner (Høiback, 2013, s. 11). Til tross for at det ikke er selve utførelsen av operasjoner oppgaven fokuserer på, om de er vellykket eller ikke, er det fortsatt disse forutsetningene som ligger til grunn for problemstillingen.

Med utgangspunkt i oppgavens analyse, kan mye tyde på at det strategiske konseptet lansert i 2010, og NATOs policy rettet mot Ukraina-Russland konflikten i tidsrommet fra

2014 til 2021 forholdsvis ikke har en sterk korrelasjon. Dermed kan mye tyde på at NATOs doktrine er lite holdbar da alliansen bryter med en viktig forutsetning i konseptet, nemlig etterlevelse. Dette er vist ved å identifisere motstridende policy fra den gjeldende casen i sammenheng med de tre essensielle kjerneoppgavene som NATO la frem i 2010. Med forbehold om at det kan være en rekke ulike årsaker til hvorfor denne endringen, eller avviket, har forekommet, er det nødvendig undersøke de konseptuelle rammene nærmere. Dette er for å kunne belyse noen utfordringer ved konseptets rammeverk som i større grad vil kunne bidra til å gi en mer valid vurdering av doktrinens holdbarhet.

5.1 Epistemologiske utfordringer ved konseptet

I kontrast med naturvitenskap, er det ofte tre spesifikke utfordringer som oppstår når det kommer til epistemologi innen samfunnsvitenskap; *Refleksivitet, kompleksitet og kontrovers*. Epistemologi i denne sammenhengen omhandler studiet av vår rett til den forståelsen eller troen vi har (Høiback, 2013, s. 58). Epistemologiske utfordringer i samfunnsvitenskapen kan i høy grad overføres til militær epistemologi og dermed også militær doktrineutforming. Videre kan man identifisere hvordan spesielt refleksivitet og kompleksitet spiller inn når det kommer til utfordringene som er blitt identifisert ved holdbarheten til doktrinen.

5.2 Refleksivitet

Refleksivitet er en forutsetning for strategi. Man kan gå så langt som å hevde at var det ikke for refleksivitet, ville ikke det vært strategi. Det er altså ikke bare et kompliserende element innen strategi, det er den paradoksale logikken som er strategi. Med andre ord er strategi gjennomsyret av en egen paradoksal logikk som står imot den lineære logikken som man vanligvis lever etter i de fleste andre deler av livet. Hvis strategi sin oppgave er å forutse hva fienden vil forutse at du vil forutse, er refleksivitet faktisk en forutsetning (Høiback, 2013, s. 58). Samtidig bringer refleksivitet med seg noen utfordringer når det kommer til strategi. Det kan se ut som at strategi aldri leverer det som blir lovet. Dette er på bakgrunn av at det som fungerte bra i dag, ikke vil fungere bra i morgen fordi det fungerte bra i dag (Høiback, 2013, s. 29).

Som nevnt i kapittel 2 og med utgangspunkt i militærdoktrine på strategisk nivå, skal det strategiske konseptet gi styring og lede vei for organisasjonen. Det ble satt for å lede alliansen inn i neste fase i utviklingen, gi retning samt gi et formelt støttende rammeverk til operasjoner. Doktrine er med andre ord retningslinjer for handling. En organisasjon etterlever altså en doktrine for å få noe gjort. Konseptuelt sett er det dermed doktrinen som skal bidra med det riktige rammeverket for en case som Ukraina-Russland konflikten (Høiback, 2013, s. 23). Likevel tyder analysen på at policyen som ble utført og konseptet som ble satt ikke er gjensidig støttende.

«Active engagement, modern defence» (2010) ble satt for å gjelde over en tidsperiode på omkring et tiår (North Atlantic Treaty Organization, 2010a). Dette kan ses å være en relativt ambisiøs tidsplan. Det internasjonale samfunnet er i stor grad dynamisk hvor mye kan endre seg på kort tid. Doktriner er dog forutseende i natur hvor de er laget til fordel for fremtiden. Dette er til tross for at de hviler tungt på fortidens lærdommer. Imidlertid kan doktriner som er for fremtidsrettet risikere å miste sin relevans for samtiden (Høiback, 2013, s. 23). Dette er på bakgrunn av den paradoksale logikken i strategi, som på mange måter er et kompliserende element for doktrineutvikling.

Videre kan det ses at strategi aldri ser ut til å levere det som blir lovet. Overordnet sett kan det argumenteres for at det strategiske konseptet som ble lansert i 2010, var av en noe defensiv natur. Dette er på bakgrunn av vedtakene om eksempelvis nedrusting, krisehåndtering gjennom samarbeid, ikke-spredning samt «lave» forsvarsbudsjetter. NATO formidlet at de ønsket å ta en rolle i det internasjonale samfunnet som en bidragsyter til både sikkerhet og fred gjennom det laveste mulige styrkenivået (North Atlantic Treaty Organization, 2010a). Samtidig kan det ses at Ukraina-Russland konflikten oppsto som en uventet endring i et internasjonalt system som alliansen opprinnelig kategoriserte som usedvanlig fredelig.

Den refleksive forutsetningen er en viktig faktor innen strategi, men kan likevel forårsake en utfordring for militærdoktriner. På det strategiske nivået, handler det om å forutse hva fienden tror at du vil forutse. Mennesker lærer av erfaring, noe som gjør at forsøket på å formulere lovlignende relasjoner kan resultere i å undergrave strategiens prediksjon. På samme måte vil det være uhensiktsmessig å danne en fastsatt strategi, som skal følges til punkt og prikke, fordi det er nettopp utfallet av slike regelmessigheter som aktører lærer og tilpasser sin atferd til (Høiback, 2013, s. 58). Med andre ord er det strategien en organisasjon legger frem som en potensiell fiende tolker og agerer fra. Videre er det fiendens respons som organisasjonen på samme måte tolker, lærer og handler etter. Dette blir en kontinuerlig runddans som på mange måter er et kompliserende element innen strategi og doktrineutvikling. Dermed vil ikke den strategiske handlingsplanen, doktrinen, som ble lansert i 2010, nødvendigvis fungere i 2014 og årene opp til 2021. Dette er fordi at den fungerte i nettopp 2010.

5.3 Kompleksitet

Samfunnsvitenskap har en annen type kompleksitet enn naturvitenskap. Det er umulig å isolere alle faktorer innenfor samfunnsvitenskap, og hvis man mot formodning klarer dette, eliminerer man nettopp de faktorene som er viktigst. Når det kommer til militærteori, har en rekke teoretikere påpekt den ekstreme kompleksiteten til militære operasjoner og doktrineutvikling. Samtidig er det advart mot ideen om å redusere systemet av krig til absolutte former (Høiback, 2013, s. 58-59).

Å håndtere det øvrige internasjonale systemet er en avgjørende oppgave for militærdoktriner. Dette er på bakgrunn av at konseptet danner et sett med felles prinsipper som legger frem hvordan en organisasjon skal samhandle med større omgivelser. Her spiller kompleksiteten til de øvrige omgivelsene inn. Som nevnt ovenfor er det en uendelig mengde faktorer som skal tas i betraktning når det kommer til doktrineutvikling. Likevel vil det være umulig å isolere alle kombinasjoner. Samtidig kan dette ses å være mot sin hensikt da det kan argumenteres for at man aldri vil klare å møte noe som er veldefinert, tydelig og fritt for tvil (Høiback, 2013, s. 60).

I en slik sammenheng kan NATOs strategiske konsept, og enhver doktrine for øvrig, ses å ikke være mer enn et tomt skall. Det er aktualitetene, ikke prinsippene, innen doktrine, strategi, taktikk og krig som gjør feltet så komplisert og vanskelig. Det er det uendelig antall faktorer og den ekstreme kompleksiteten som man ikke klarer å kontrollere for. Dermed kan det, som sett i casen ved Ukraina-Russland konflikten, ses at det er kompleksiteten ved den virkelige verden som er en forutsetning for de konseptuelle rammene og doktrineutvikling. Derfor kan mye tyde på at å frembringe ufeilbarlige regler eller å redusere konflikt/krig til en eksakt vitenskap, er umulig (Høiback, 2013, s. 63).

Videre kan det på en annen måte identifiseres en kontinuitet i NATOs policy knyttet til Ukraina-Russland konflikten i tidsrommet fra 2014 til 2021. Dette er til tross for at policyen kan ses å trosse med det overordnede strategiske konseptet. Med utgangspunkt i det overnevnte kompleksitets poenget kan dette ses å være en måte for NATO å håndtere den faktiske casen på. Dette er på bakgrunn av at det vil være lite hensiktsmessig å gi spesifikke forskrifter, i tillegg til den gjeldende doktrinen, for eventuelle komplikasjoner som kan variere i det uendelige (Høiback, 2013, s. 60). Dermed kan det ses at fleksibilitet og pragmatisme er kommet til fordel for doktrinen.

Følgelig må det erkjennes at noen ganger fungerer doktriner bare ikke. Derimot vil det trolig være et dårlig alternativ å holde seg til en doktrine med liten relevans. En vesentlig forutsetning er som tidligere nevnt at doktriner må være eksplisitte og spesifikke for å kunne ha noen betydning. Samtidig er faren ved dette at doktrinen blir et dogme (Høiback, 2013, s. 12).. Det finnes en rekke eksempler i det tjuende århundres militærhistorie hvor dette har vært tilfellet. I stedet for å bidra til smidighet, blir doktrinen en tung byrde. Med andre ord kan ofte alt som destilleres til skriftlig kunnskap sannsynligvis allerede være utdatert (Høiback, 2013, s. 12).

Avslutningsvis kan man se hvordan de konseptuelle rammene gir noen utfordringer når det kommer til doktrineutvikling. Samtidig er det som tidligere nevnt aktualitetene ved den virkelige verden som ofte ligger til grunn for hvordan militære organisasjoner som NATO skal te seg i møtet med utfordringer i det øvrige internasjonale systemet. Likevel forutsetter doktriners hevdelse i krig og konflikt en bred og tydelig aksept i organisasjonen. Derimot innebærer dette at alle nivåene innad i organisasjonen etterlever rammeverket og de samme verdiene og prinsippene som doktrinen fremlegger. Derfor kan mye tyde på at NATOs strategiske konsept i denne sammenhengen er lite holdbart. I tillegg kan man se hvordan begrepene refleksivitet og kompleksitet belyser andre årsaksfaktorer for doktrinens mangel på holdbarhet. I forlengelse av disse rammene og med forbehold om de faktiske aktualitetene til den gjeldende casen, vil man angivelig kunne argumentere for at NATOs strategiske konsept «Active engagement, modern defence» burde ha blitt oppdatert i tråd med alliansens policy og utvikling.

6. Konklusjon

Ukraina-Russland konflikten representerer en kompleks og sammensatt prosess som har pågått i mange år. I tillegg er det en konflikt som er preget av at mange andre aktører og instanser utenfor de to nasjonene har vært involvert. Kanskje ikke på direkte eller åpenbare måter, men i aller høyeste grad indirekte. Dette er blitt identifisert ved NATOs policy knyttet til konflikten i tidsrommet fra 2014 til 2021. Alliansen har i stor grad tatt for seg saken i lys av deres trusselvurdering av sikkerhetsbildet. Dette er gjennomgående på alle toppmøtene i det gitte tidsrommet. Med andre ord kan mye tyde på at konflikten som har foregått i den sentrale delen av Øst-Europa også har vært viktig for en rekke utenforstående parter.

Når det kommer til militære organisasjoners evne til å hevde seg i krig og konflikt er det gjort rede for konseptet militærdoktrine. På mange måter kan man forstå doktrine som helt avgjørende for å sikre en seier på slagmarken. Samtidig betyr ikke dette at dersom en organisasjon fører en doktrine, gir dette automatisk gode resultater. Doktrine kan også være årsaken til det motsatte, altså nederlag. Dette er på bakgrunn av at det er et komplekst konsept som er sammensatt av en rekke elementer. Derfor er det helt avgjørende å ha et godt grep om det konseptuelle rammeverket for å kunne undersøke militære doktrinens holdbarhet.

Med utgangspunkt i oppgavens analyse, kan mye tyde på at NATOs policy rettet mot Ukraina-Russland konflikten avviker fra det strategiske konseptets føringer. Dette er blitt identifisert gjennom en rekke ulike policy endringer i årene fra 2014 til 2021. Det mest sentrale funnet overordnet sett, er hvordan alliansen vedtok en noe defensiv tilnærming i det strategiske konseptet i kontrast til å føre en mer offensiv policy gjennom toppmøtene. Dette er vist ved en rekke eksempler fra toppmøtene i analysen som blant annet ved alliansens økte forsvarsbudsjett, økte operasjoner og forsvarsstillinger samt nye beredskapsinitiativer og cyberforsvar.

Sett i lys av konseptet militærdoktrine kan det være noe utfordrerne at NATOs policy fraviker fra det strategiske konseptet. Dette er på bakgrunn av at policy og doktrine skal etterstrebe å være gjensidig støttende. Formelle doktriner som er praktisert på alle nivåer vil med stor sannsynlighet tjene organisasjoner best. Da man kan se hvordan dette gjerne ikke har vært saken i oppgavens case, er det konseptuelle rammeverket undersøkt nærmere. Her er det trukket frem hvordan refleksivitet og kompleksitet er kompliserende begreper innen militær epistemologi. Begrepene gir større innsikt i konseptets utfordringer samtidig som de bidrar til å gi en bedre vurdering av doktrinens holdbarhet. Likevel konkluderer oppgaven med at NATOs strategiske konsept fra 2010 kan ses å være utdatert og ha relativt lite holdbarhet i lys av oppgavens case. For at «Active engagement, modern defence» i større grad skulle hatt noe relevans, ville det mest naturlige vært at alliansen oppdaterte konseptet tidligere. Dette kunne vært med på å bidra til å opprettholde kontinuitet mellom flere nivåer i organisasjonen hvor mye tyder på at dette er et avgjørende moment for militære organisasjoners evne til å hevde seg.

7. Litteraturliste

- Duffield, J. S. (1994). NATO's Functions after the Cold War. *Political Science Quarterly*, 109 (5), ss. 763-787. <https://doi.org/10.2307/2152531>
- Forsberg, T., & Pursiainen, C. (2017). The Psychological Dimension of Russian Foreign Policy: Putin and the Annexation of Crimea. *Global Society*, 31 (2), ss. 220-244. <https://doi.org/10.1080/13600826.2016.1274963>
- Gerring, J. (2004). What Is a Case Study and What Is It Good for?. *The American Political Science Review*, 98 (2) , ss. 341-354. <https://www.jstor.org/stable/4145316>.
- Goldman, E. O. (2008). New Threats, New Identities and New Ways of War: The Sources of Change in National Security Doctrine. *Journal of Strategic Studies*, 24 (2), ss. 43-76. <https://doi.org/10.1080/01402390108565554>
- Grant, T. D. (2015). Annexation of Crimea. *The American Journal of International Law*, 109 (1), ss. 68-95. <https://doi.org/10.5305/amerjintelaw.109.1.0068>
- Høiback, H. (2013). *Understanding military doctrine* (1. utg.). Routledge.
- Jackson, D. P. (2013). *The Roots of Military Doctrine, Change and Continuity in Understanding the Practice of Warfare* (1. utg.). Combat Studies Institute Press.
- Mankoff, J. (2014). Russia's Latest Land Grab: How Putin Won Crimea and Lost Ukraine. *Foreign Affairs*, 93 (3), ss. 60-68. <https://www.jstor.org/stable/24483406>
- Moses, J. W. & Knutsen, T. L. (2019). *Ways of Knowing: Competing Methodologies in Social and Political Research* (2. utg.). Red Globe Press.
- Nisser, J. (2021). Implementing military doctrine: A theoretical model. *Comparative Strategy*, 40 (3), ss. 305-314. DOI: 10.1080/01495933.2021.1912514
- North Atlantic Treaty Organization. (1949, 4. april). *The North Atlantic Treaty*. Hentet fra: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm
- North Atlantic Treaty Organization. (2010a, 19. november). *Active Engagement, Modern Defence*. Hentet fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_68580.htm
- North Atlantic Treaty Organization. (2010b). *Allied Joint Doctrine [AJP-01 (D)]*. NATO Standardization Agency (NSA). <https://www.cmdrcoe.org/download.cgf.php?id=13>
- North Atlantic Treaty Organization. (2013). *NATO glossary of abbreviations used in NATO documents and publications [AAP-15(2013)]*. NATO Standardization Agency (NSA).

- North Atlantic Treaty Organization. (2014, 5. november). *Wales Summit Declaration*. Hentet fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm
- North Atlantic Treaty Organization. (2016, 9. juli). *Warsaw Summit Communiqué*. Hentet fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm
- North Atlantic Treaty Organization. (2017, 26. mai). *Press conference*. Hentet fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_144098.htm?selectedLocale=en
- North Atlantic Treaty Organization. (2018, 11-12. juli). *Brussels Summit Declaration* . Hentet fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156624.htm#4
- North Atlantic Treaty Organization. (2019, 4. desember). *London Declaration*. Hentet fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_171584.htm
- North Atlantic Treaty Organization. (2021, 14. juni). *Brussels Summit Communiqué*. Hentet fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm
- North Atlantic Treaty Organization. (2022, 11. mars). *Relations with Ukraine*. Hentet fra: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm
- North Atlantic Treaty Organization. (u.å.). *What is NATO?* . Hentet fra: <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>
- Sloan, G. (2012). Military doctrine, command philosophy and the generations of fighting power: genesis and theory. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 88 (2), ss. 243-263. <https://www.jstor.org/stable/41428604>.

